

PRESA BISERICESCĂ, PUNCT DE CONVERGENȚĂ ÎNTRE RELIGIE ȘI ȘTIINȚĂ

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Abstract: Religion and science are two fundamental disciplines for human understanding of life. During time, the two seem to be antagonist and to exclude each other. Almost 2000 years have to surpass for the conclusion that in fact religion and science are not in opposition, for the simple fact that these two are looking and praising for the work of God in Universe. This study shows on bases of some articles published in local ecclesiastic press that both the Religion and Science are ways of knowing and understanding of God, as a fundamental principle of human kind.

Keywords: press, Church, religion, science, faith

Știința și credința, două domenii definitorii pentru om ca moduri de înțelegere și exprimare a lumii. Două domenii care sunt adesea văzute și prezentate ca fiind contradictorii, constituind unul din subiectele de dezbatere cele mai caracteristice pentru societatea contemporană.

Cu toate acestea, a fost nevoie de aproape două mii de ani pentru a se ajunge la concluzia că știința și credința nu se exclud reciproc.

A fost nevoie de înțelepciune, de un timp pentru a admite că știința probează de fapt tot ceea ce Biblia descrie în paginile sale. Numeroase articole și studii scrise în publicațiile noastre bisericești din țară dar și locale, de-a lungul anilor abordează problematica relației dintre știință și religie sau credință, admitând la unison că nu există de fapt niciun conflict între cele două ramuri ale cunoașterii adevărului în plan existențial, ci mai degrabă este sau ar trebui să fie o conlucrare, o întrepătrundere, o convergență. (În acest sens, exemplificăm doar câteva articole apărute în ultima vreme în revista mitropolitană „Altarul Banatului“ referitoare la abordarea acestui subiect: Prof.dr. Antonio Zichichi : Știința și credința în lumea de astăzi A.B. nr. 10-12/2002; Timar Diaconu : Medicul și profesorul Nicolae Paulescu A.B. nr. 7-9/2004; Preot prof.dr. Sorin

Cosma : Eutanasia în lumina moralei creștine A.B. nr. 10-12/2004; Preot prof. dr. Nicolae Belean: Conflictul dintre știință și religie în învățământul românesc. Spre o nouă evaluare a raporturilor A.B. 4-6/2005; Prof.dr. Constantin Skouteris : Bioetica și modul de viață al Ortodoxiei A.B. nr. 1-3/ 2007; Lect.dr. Radu Preda: Bioetica. Un capitol de Teologie socială; Prof.dr. Coriolan Brad: Știință și religie A.B. nr. 7-9/2007; Prof. Mrd. Paul Krizner: Biserica și globalizarea economică A.B. nr. 10-12/2009; Preot prof.dr. Gheorghe Metallinos : Credința și știința în gnoseologia ortodoxă A.B. nr. 4-6/2011 ; Ierom. Maxim Morariu: Bioetica, spațiu al întâlnirii dintre știință și teologie A.B.nr. 10-12/2015). Toate mărturiile abordate în cuprinsul acestor articole, arată că dialogul dintre teologie și știință poate contribui la o mai bună cunoaștere a frumuseților creației și a lucrării lui Dumnezeu în ea, ca și comuniune de viață și iubire cu Dumnezeu Cel veșnic. Astfel lumina naturală a rațiunii se pune în slujba revelației supranaturale și așează din nou în armonie religia și știința învrăjbite până mai ieri de ignoranță și rea credință.

Poate este semnificativ momentul redat de cartea Faptele Apostolilor, în care Apostolul Neamurilor ajunge în Areopag și le vorbește oamenilor despre Dumne(zeul) necunoscut. Acela despre care grecii vechi nu știau mai nimic, dar pe care Îl intuiau, era de fapt Dumnezeu Cel Adevărat, Dumnezeu Cel viu, pe care Sfântul Pavel îl cunoștea prin intermediul credinței.

A fost nevoie deci de timp pentru constatarea că de fapt nu există o contradicție între știință și credință, pentru că cele două se completează reciproc, căci ambele se raportează la Cel Nevăzut, la lucrările Sale din Univers și din lume, doar că diferă căile prin care cele două ajung să Îl cunoască pe El. Ideea că religia și știința se exclud, că optând pentru una trebuie să te împotrivești celeilalte, este anulată de realitatea care ne arată că numeroși savanți au fost și sunt profund religioși, cei mai mulți dovedind rațional existența lui Dumnezeu.Ei au înțeles că fără credința în Dumnezeu,nu se poate dobândi adevărata cunoaștere.

Știința poate curăța religia de erori și superstiții, iar religia poate curăța știința de idolatrie și de absolutizări false. Caracterul de cercetare este în credință la fel de puternic ca și în știință (pilduitor este exemplul evanghelic a apostolului Toma pe nedrept numit „necredinciosul“ , care s-a socotit îndreptățit să se convingă de Învierea Domnului și Hristos Cel Înviat i-a oferit ocazia apreciindu-i această credință).

Originea lumii reprezintă una dintre cele mai mari taine ale omenirii. Omul s-a aflat întotdeauna într-o permanentă căutare a adevărului, fie pe cale spirituală, fie pe cale materială. Dar ambele aspecte formează de fapt un univers întreg al cunoașterii umane, fără de care omul ar fi infinit mai mic și mai de neînțeles, în primul rând pentru el însuși.

Să luăm numai teoria cunoscutei versiuni științifice despre formarea Universului, care poartă numele de Big Bang. În descrierea oamenilor de știință, acel moment a fost o explozie de energie și lumină care a început să se propage cu viteze amețitoare, formând de fapt Universul. Sfânta Carte spune că Dumnezeu a zis la început: „*Să fie lumină!*“ Și a fost lumină. Însuși Domnul Iisus Hristos S-a descris pe Sine ca fiind „*Lumină a lumii*“ (Ioan 8, 12). Deși dacă vom pătrunde dicolo de sensurile semantice ale cuvintelor, vom descoperi că de fapt Hristos este Lumina luminii, adică izvorul ei, centrul ei, diferența dintre cele două fiind faptul că lumina fizică este întuneric pe lângă Lumina cea care este la Dumnezeu. Fizicianului care, la candela credinței, studiază tainele din spațiul subatomic, Dumnezeu îi descoperă puterea cuvântului Său așezat în aceste spații subatomice din momentul creației.

Sunt fascinante teoriile referitoare la curbarea timpului și a spațiului, dar dacă nu sunt prezentate oamenilor în lumina credinței într-un Dumnezeu Atotputernic în lucrarea Sa creatoare, ele pot rămâne doar o informație rece în arhiva timpului.

O cercetare științifică făcută fără lumina de la candela credinței, nu va putea înțelege sensul profund al luminii.

Lumina studiată doar sub aspect fonic nu va putea explica niciodată taina luminii de pe Tabor, taina luminii celei dumnezeiești.

„Eu sunt Lumina lumii; cel care Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții.“ (Ioan 8, 12). Hristos este în același timp și lumina și izvorul vieții.

Lumina luminează întru întuneric și întunericul nu a cuprins-o, zice în alt loc același evanghelist Ioan. Viteza luminii este cea mai mare viteză cunoscută de om în Univers. Nimic nu o poate egala până acum. Lumina propagată în Univers își are originea de undeva, de la Cineva, există o explicație care nu poate fi dovedită, pentru că nici știința cu toată dezvoltarea ei nu poate răspunde la toate întrebările.

Deci iată cum prin științele pozitive ajungem de fapt la a recunoaște minunata lucrare a lui Dumnezeu în creația Sa.

Teoriile științifice cu privire la Univers sunt fascinante... Omul contemporan a ajuns la o cunoaștere nemaîntâlnită până acum în privința tainelor Universului.

Undeva lângă Geneva fizicienii au descoperit în anul 2012 așa numita *particulă a lui Dumnezeu*. Ce este aceasta? Fizicienii susțin că rolul ei este de a da masă particulelor care alcătuiesc atomii. Fără această masă, particulele ar călători prin Univers cu viteza luminii, fără a fi capabile de a se uni pentru a forma atomi, care alcătuiesc tot ceea ce cunoaștem din Univers, de la oameni, stele și planete. Cum au ajuns oamenii de știință să denumească această particulă ca fiind „*a lui Dumnezeu*“? Pentru că întorcându-ne la momentul

inițial al Universului, se pare că această particulă a stat la baza formării primilor atomi și deci implicit a toată materia care ne înconjoară astăzi.

Observațiile mai recente ale astrofizicienilor arată că de fapt, oricât am cunoaște din Univers, totuși nu știm aproape 95% din componența sa. Din ce este formată materia care ține laolaltă galaxiile și deci întreg Universul, pentru a nu se dezintegra, se întreabă oamenii de știință? Și care nu poate fi în niciun fel detectată cel puțin până acum, pentru că este invizibilă... Ce este dincolo de universul observabil, până unde poate ochiul omului privi?

Dar toate îl întorc pe om de fapt în cel mai mare Univers posibil, chiar mai mare decât cosmosul și care este ființa sa în întregime. Macrocosmos și microcosmos... Și câte nu știe omul încă despre acest microcosmos care se află în el însuși...

Și numai cercetările științifice care vor urma ne vor da sau nu un răspuns la toate acestea. De aceea, știința care scrutează, care cercetează, care găsește atâtea întrebări materiei, pentru mai binele omenirii, merită toată cinstea, iar ostentoriile lor sunt cu adevărat împreună lucrători la planul lui Dumnezeu de a descoperi adevărul creației Sale.

Dar numai o cercetare științifică făcută la lumina de la candela credinței va putea da adevăratul sens al științei.

Rugăciunea de la sfințirea Apei Mari din ziua de Bobotează grăiește astfel: „Pe Tine Te laudă soarele, pe Tine Te slăvește luna, Ție se pleacă stelele, pe Tine Te ascultă lumina“. Aceasta este de fapt mărturisirea omului credincios, care minunându-Se de toate cele dimprejurul său, nu uită să-și întoarcă fața spre Creatorul, pentru a-I mulțumi pentru purtarea de grijă nemărginită.

„Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată,“ zice Sfânta Scriptură. Totuși, „Fiul Cel Unul Născut L-a făcut cunoscut.“ El este Cel despre care credem că, „a așezat pământul pe temeliiile lui și nu se va clătina în veacul veacului.“ La fiecare vecernie rostim aceste cuvinte și vedem mereu și mereu soarele fizic apunând, dar și pe Hristos ca Lumina cea lină a dimineții răsărind, Care este cu mult mai mult decât soarele fizic, pentru că acesta a fost zidit de El.

Un adevăr existențial confirmat, fără adevărul despre existența lui Dumnezeu este un adevăr incomplet. Omul nu este consecința hazardului existențial și al accidentelor din cosmos, ci este cea mai minunată făptură din Univers, care reflectă chipul și asemănarea cu Cel care L-a creat. .

Dumnezeu Creatorul a dat posibilitatea oamenilor de a cunoaște adevărurile existențiale, nu doar de a stăpâni pământul. Știința credinței este tocmai calea prin intermediul căreia omul ajunge să își însușească tot adevărul revelat, neuitând nicio clipă de Cel ce în mâna Sa ține anii și vremurile, de Cel ce privește spre pământ și-l face pe el de se cutremură.

Revenind la aspectele concilierii dintre știință și credință, credem că relația dintre ele este nu numai posibilă, ci și necesară, atât pentru folosul teologiei,

cât și al științelor propriu-zise. Putem spune că există o credință a științei dar și o știință a credinței. Fără a mai fi privite ca domenii în antiteză, concurente, știința și religia sunt mai degrabă în comuniune, ca aspecte conexe ale aceluiași deziderat al umanității, care este aflarea Adevărului.

În concluzie, considerăm că dincolo de zidurile locașurilor de cult, mijloacele de comunicare ale Bisericii și în special presa bisericească, trebuie să asigure caracterul obiectiv al informației și a perspective creștine asupra evenimentelor și dezvoltărilor științifice. Un mare avantaj al acesteia este exprimarea atitudinii Bisericii asupra anumitor realități sociale, promovarea dialogului dintre teologie și știință, dintre Tradiția vie a Bisericii și societatea contemporană, aflată sub influența din ce în ce mai evidentă a globalizării economice și a mentalității secularizante. Bine exploatat, mesajul mediatic, poate promova principii și valori, forma viziuni și educa, instrui cititorul.

Presa bisericească trebuie să aibă un rol determinant în valorificarea dezvoltărilor științifice, prezentând oamenilor calea și reperul discernerii între valorile care trebuie promovate și evitarea interpretării greșite a acestora. Credinciosul trebuie să învețe să facă „managementul acestor informații, astfel încât acestea să nu-i fie dăunătoare sufletului, ci pe cât posibil să-i fie utile și de folos. Constatăm astăzi cu regret că în presa actuală problemele sociale, politice și de divertisment prevalează cel mai mult, în timp ce deficitul de valori morale sunt lăsate în umbră, de aceea responsabilitatea presei bisericești în promovarea valorilor morale este tot mai mare, dând și oferind soluții la toate problemele lumii și societății în care trăim. Ea trebuie să răspundă noilor provocări ale dezvoltării științifice prin identificarea unor mijloace și metode de abordare, prin analize pertinente și orientative pentru credincioși, subliniind pericolele ascunse în anumite realizări științifice, limitele cunoașterii științifice și existența unei alte cunoașteri care nu cade imediat sub incidența științei. Această altă cunoaștere dovedește în multe feluri că este necesar să se stabilească limitele cuvenite ale libertății, să se utilizeze roadele științei prin abținerea de la egoism și să se respecte valoarea persoanei umane.

Astfel presa bisericească trebuie să readucă liniștea și echilibrul în viața slujitorilor și credincioșilor, să reapeze valorile creștine la locul binemeritat, să dezvolte și aspectele pozitive ale lumii în care trăim prin promovarea dialogului dintre știință și teologie și așezarea lor în armonie, interpretând Revelația în folosul științei. Se stabilește astfel o cale și un prilej de comunicare între teologi și oamenii de știință, de vreme ce același duh dumnezeiesc lucrează în toată lumea, duhul luminării și cel al cunoașterii.